

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle sotilasajoneuvolaiksi ja laiksi tieliikennelain muuttamisesta

Puolustusvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle sotilasajoneuvolaiksi ja laiksi tieliikennelain muuttamisesta (HE 221/2022 vp): Asia on saapunut liikenne- ja viestintävaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava puolustusvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- vanhempi hallitussihteeri Kosti Honkanen, puolustusministeriö
- erityisasiantuntija Konsta Arvelin, liikenne- ja viestintäministeriö
- erityisasiantuntija Emma Särkkä, liikenne- ja viestintäministeriö
- poliisitarkastaja Kari Onninen, Poliisihallitus
- sotilaslakimies Elina Juutilainen, Pääesikunta
- osastoinsinööri, insinöörikapteeni Petri Uusitalo, Pääesikunta
- erityisasiantuntija Juhani Puurunen, Liikenne- ja viestintävirasto
- Head of Product Design and Engineering Lauri Siukola, Patria Oyj
- Vice President Jyri Ahonen, Oy Sisu Auto Ab

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

(1) Liikenne- ja viestintävaliokunta pitää erittäin hyvänä ja tärkeänä, että sotilasajoneuvoista säädetään jatkossa lain tasolla ja omassa erityislainsäädännössään, koska sotilasajoneuvojen tekniset ratkaisut poikkeavat monelta osin siviiliajoneuvoista. Valiokunta pitää myös kannatettavana esityksen tavoitetta selkeyttää sotilasajoneuvoja ja muita ajoneuvoja koskevan sääntelyn kokonaisuutta.

Valiokunnan lausunto LiVL 38/2022 vp

Saattueen vetäminen, väistämisvelvollisuus ja oikeus poiketa liikennesäännöistä

(2) Liikenne- ja viestintävaliokunta kiinnittää puolustusvaliokunnan huomiota esityksen 2. lakiehdotuksen 10 §:n 1 momenttia koskeviin muutosehdotuksiin. Valiokunta katsoo, että kyseiseen momenttiin ei ole tarpeen lisätä esityksessä ehdotettua erillistä mainintaa Puolustusvoimien hälytysajoneuvosta, koska Puolustusvoimien hälytysajoneuvojen käyttöön tiellä sovelletaan esityksen 1. lakiehdotuksen 12 §:n mukaan tieliikennelain hälytysajoneuvojen tieliikennekäyttöä koskevaa sääntelyä. Pykälän 1 momentin muutos on mahdollista muotoilla esimerkiksi seuraavalla tavalla:

Tienkäyttäjän on liikenteenohjauslaitteella osoitetusta velvollisuudesta riippumatta annettava hälytysääni- ja -valomerkkejä antavalle hälytysajoneuvolle ja tällaisia merkkejä antavan poliisiajoneuvon tai Puolustusvoimien taikka Rajavartiolaitoksen ajoneuvon vetämälle saattueelle esteetön kulku. Tällöin on tarvittaessa siirryttävä sivuun tai pysähdyttävä.

(3) Edellä mainitussa 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi myös muiden tiellä liikkujien velvollisuudesta väistää Puolustusvoimien ajoneuvon vetämää saattuetta. Valiokunta ehdottaa, että puolustusvaliokunta painottaisi mietinnössään saattuetta vetävän ajoneuvon ja saattueen erottamisen tarvetta valoin, äänimerkein ja muulla tavoin, kuten esimerkiksi ajoneuvon ulkoasun osalta. Muiden tiellä liikkujien ja väistämisvelvollisuuden toteutumisen sekä ennen kaikkea liikenneturvallisuuden kannalta on keskeistä, että muut tiellä liikkuvat voivat tunnistaa ongelmitta saat-tuetta vetävän ajoneuvon. Lisäksi on tarpeen painottaa poliisin ja Puolustusvoimien yhteistyön merkitystä liikenneturvallisuuden varmistamiseksi.

(4) Voimassa olevan tieliikennelain 184 §:n 1 momentin 4 kohdassa säädetään tienkäyttäjän mahdollisuudesta poiketa tieliikennelain säännöksistä poliisiajoneuvon tai Rajavartiolaitoksen ajoneuvon vetämään saattueeseen kuuluvan ajoneuvon kuljettajana. Ajoneuvon kuljettajan on tällöin noudatettava erityistä varovaisuutta. Esityksen 2. lakiehdotuksen 184 §:n 1 momentin 4 kohdassa ehdotetaan, että liikennesäännöistä, liikenteen ohjauslaitteista ja ajoneuvojen käyttöä koskevista säännöksistä voisi poiketa myös Puolustusvoimien ajoneuvon vetämän saattueen ajoneuvon kuljettajana. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan sääntelyn tarpeen taustalla on muun muassa poliisin resurssipula ja sitä kautta rajalliset mahdollisuudet hoitaa Puolustusvoimien henkilösuojaustehtäviin liittyvien saattueiden vetämistä.

(5) Valiokunnan saaman selvityksen mukaan esityksen 184 §:n 1 momentin 4 kohdassa on Puolustusvoimien osalta kyse yksinomaan henkilösuojaustehtävässä toimivista Puolustusvoimien saattueista. Säännöstä ei saadun selvityksen mukaan ole tarkoitus soveltaa esimerkiksi sotilaspäraateihin tai muihin vastaaviin saattueisiin. Liikenne- ja viestintävaliokunta kiinnittää puolustusvaliokunnan huomiota siihen, että tämä raja ei kuitenkaan käy ilmi pykälän tekstistä tai esityksen perusteluista. Valiokunta ehdottaa näin ollen, että puolustusvaliokunta lisäisi mainitun pykälän 1 momentin 4 kohtaan sääntelyn tarkoituksena olevan henkilösuojaustehtävää koskevan rajauksen. Muutos on mahdollista muotoilla esimerkiksi seuraavalla tavalla:

4) poliisiajoneuvon tai Rajavartiolaitoksen ajoneuvon taikka Puolustusvoimien henkilösuojaustehtävässä käytettävän ajoneuvon vetämään saattueeseen kuuluvan ajoneuvon kuljettajana;

Valiokunnan lausunto LiVL 38/2022 vp

(6) Liikenne- ja viestintävaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että saattuetta vetävän ajoneuvon kuljettajalle ei ole nimenomaisesti säädetty koulutusvaatimuksia tai muita vastaavia vaatimuksia. Koulutusvaatimukset ja muut edellytykset jäävät siten nykyisin viranomaisten itsesääntelyn varaan. Valiokunta pitää hyvänä, että saadun selvityksen mukaan Puolustusvoimien henkilösuojaustehtäviä suorittavat turvamiehet käyvät jo nykyisellään Poliisiammattikorkeakoulun järjestämässä ajoneuvojen käsittelykoulutuksessa, ja turvamiehille järjestetään myös ajoneuvojen käsittelyn ylläpitokoulutusta Poliisiammattikorkeakoulussa. Tämän lisäksi turvamiehet käyvät myös Puolustusvoimien hälytysajoneuvokoulutuksen. Valiokunta toteaa, että koulutuksen lisäksi keskeistä on myös ylläpitää jatkossa tätä osaamista.

Ajoneuvotarkastajan oikeus ohjata liikennettä

(7) Asiantuntijakuulemisessa on ehdotettu, että sotilasajoneuvolain valvontatarkastuksia tekevä ajoneuvotarkastajalle annettaisiin tieliikennelain (729/2018) 65 §:ssä oikeus ohjata liikennettä, jotta hän voisi pysäyttää Puolustusvoimien ajoneuvon muun liikenteen joukosta liikenneturvallisemmin ja työturvallisemmin. Kyseinen pykälä ei sisälly nyt käsitellyssä olevaan hallituksen esitykseen.

(8) Esittelevä ministeriö piti ehdotusta kannatettavana ja toi samalla esille, että valvontatarkastuksia tehtäisiin pääsääntöisesti Puolustusvoimien hallinnassa olevien alueiden välittömässä läheisyydessä pyrkien välttämään runsaasti liikennöityjä teitä. Yleisellä tiellä järjestettävistä valvontatarkastuksista ollaan saadun selvityksen mukaan yhteydessä alueen poliisin kenttäjohtajaan ja tarvittaessa järjestelyistä sovitaan yhteistyössä poliisin kanssa.

(9) Tieliikennelaista vastaava liikenne- ja viestintäministeriö sen sijaan ei pitänyt tehtyä ehdotusta tarpeellisenä. Liikenne- ja viestintäministeriö toi lausunnossaan esille, että ajoneuvolaissa (82/2021) säädetyn teknisen tienvarsitarkastuksen voi suorittaa poliisi, Tulli tai Rajavartiolaitos. Näillä toimijoilla on liikenteenvalvojina mahdollisuus poiketa tieliikennelain säännöksistä tieliikennelain 184 §:n perusteella. Tekniseen tienvarsitarkastukseen voi osallistua myös viranomaisista avustava katsastustoimipaikan asiantuntija ja Liikenne- ja viestintävirasto, mutta ajoneuvolaissa tai tieliikennelaissa ei ole säädetty näiden toimijoiden toimivaltuuksista toimia tiellä. Liikenne- ja viestintäministeriö toi kuulemisessa esille kantanaan, että ajoneuvotarkastaja ei tarvitse tehtävässään liikenteenohjaajan asemaa eikä tieliikennelain 65 §:ää ole siten tarvetta muuttaa. Tarvittaessa poliisi tai Liikenne- ja viestintävirasto voi määrätä ajoneuvotarkastajan liikenteenohjaajaksi esimerkiksi tieliikennelain 65 §:n 2 momentin 1, 2 ja 5 kohtien perusteella. Tämän lisäksi Puolustusvoimat voi valvontatarkastusten suunnittelulla vaikuttaa tarkastusten turvallisuuteen siten, että valvontatarkastukset tehdään ajoradan ulkopuolisilla alueilla, kuten esimerkiksi maanteiden pysäköintipaikoilla tai liikenteenvalvontaa varten varatuilla alueilla.

Panssaroidun ajoneuvon tilapäinen käyttö liikenteessä

(10) Liikenne- ja viestintävaliokunta kiinnittää puolustusvaliokunnan huomiota siihen, että kotimaiset sotilasajoneuvovalmistajat ovat tuoneet esille huolenaiheita ehdotetun sääntelyn vaikutuksista niiden tuotekehitys-, testaus- ja vientitoimintaan. Esittelevän ministeriön näkemyksen mukaan ehdotetulla sotilasajoneuvolailla ei pitäisi olla vaikutuksia ajoneuvojen testaus- tai kehitystoimintoihin, joita voidaan suorittaa esimerkiksi suljetuilla testausalueilla. Lisäksi ajoneuvo-

Valiokunnan lausunto LiVL 38/2022 vp

laissa säädettyt tyyppi- ja yksittäishyväksyntämenettelyt soveltuisivat jatkossakin ajoneuvolain soveltamisalaan kuuluvien ajoneuvojen hyväksymiseen.

(11) Liikenne- ja viestintävaliokunta kuitenkin ehdottaa, että puolustusvaliokunta tekisi nyt käsitellyssä olevan esityksen ulkopuolelta ajoneuvolain 120 §:ään ja sen otsikkoon muutoksen kohtimaisen ajoneuvoteollisuuden riittävien toimintamahdollisuuksien turvaamiseksi. Muutosehdotus on mahdollista muotoilla esimerkiksi seuraavalla tavalla:

120 §. Panssaroidun ajoneuvon tilapäinen käyttö liikenteessä. Liikenne- ja viestintävirasto voi hakemuksesta myöntää panssaroituja ajoneuvoja teollisesti Suomessa valmistavalle yhteisölle koenumerotodistuksen, joka oikeuttaa käyttämään tilapäisesti liikenteessä koenumerotodistuksen 116 §:n 4 momentissa säädettyissä tarkoituksissa sellaisia ajoneuvoja, jotka on suunniteltu, rakennettu tai muunnettu asevoimien käyttöön. Koenumerotodistukseen ja koenumerotodistukseen sovelletaan, mitä 116 §:n 3 ja 5 momentissa säädetään.

(12) Muutoksen myötä koenumerotodistus voitaisiin myöntää yhteisölle, joka valmistaa Suomessa teollisesti sellaisia panssaroituja ajoneuvoja, jotka on suunniteltu, rakennettu tai muunnettu asevoimien käyttöön. Lisäksi säännöksestä poistettaisiin edellytys, jonka mukaan panssaroidun ajoneuvon tulee olla pyörillä varustettu. Saadun selvityksen mukaan muutoksella voidaan varmistaa, että Suomessa ajoneuvoja valmistavat toimijat voivat lakiin perustuen käyttää tieliikenteessä erilaisia sotilaskäyttöön tarkoitettuja panssaroituja ajoneuvoja.

(13) Valiokunta kuitenkin painottaa, että varsinaisen asevoimien käyttöön valmistettavien ajoneuvojen laajamittaisemman testaustoiminnan tulee tapahtua yleiseltä liikenteeltä suljetuilla tai eristetyillä alueilla.

Lakien voimaantulon yhteensovittaminen

(14) Liikenne- ja viestintävaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että sotilasajoneuvolain voimaantulo tulee sovittaa yhteen liikenne- ja viestintävaliokunnan käsittelyssä olevan ajoneuvolain muuttamista koskevan hallituksen esityksen HE 291/2022 vp kanssa. Saadun selvityksen mukaan sotilasajoneuvolain on tarpeen tulla voimaan ennen ajoneuvolain muutosta.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Liikenne- ja viestintävaliokunta esittää,

että puolustusvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Valiokunnan lausunto LiVL 38/2022 vp

Helsingissä 23.11.2022

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Suna Kymäläinen sd
varapuheenjohtaja Ari Torniainen kesk
jäsen Heikki Autto kok
jäsen Seppo Eskelinen sd
jäsen Janne Heikkinen kok
jäsen Petri Huru ps
jäsen Juho Kautto vas
jäsen Jouni Kotiaho ps
jäsen Joonas Könttä kesk
jäsen Mirka Soinikoski vihr
jäsen Paula Werning sd
varajäsen Tiina Elo vihr

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Juha Perttula